

Dei største faglege synergiane har skjedd innanfor samlingsforvaltning, og dette handlar særleg om magasintilhøve og digitalisering. Musea har i dag betre oversyn over samlingane sine enn ved starten av museumsreforma og samlingane er gjort tilgjengeleg for publikum gjennom auka publisering av digitalisert materiale.

Når det gjeld tilhøvet til frivillig engasjement og frivillige årsverk ser dette ut til å ha halde seg relativt stabilt. Departementet viser likevel til at konsolidering til større einingar nokre stader har utfordra dynamikken mellom frivillige og museet og at nokre formidlingsarenaer har mist lokal forankring i reformperioden.

Meldinga tek ikkje stilling til spørsmålet om ytterlegare museumskonsolideringar, men seier at dette kan vere aktuelt i nokre regionar, utan at dette vert konkretisert nærare.

Sentrale mål for utvikling av museumssektoren

Meldinga tar for seg heile museumssektoren og har fokus på at musea skal vere samfunnsinstitusjonar som skal trygge infrastrukturen for demokrati og frie ytringar.

Det vert lagt særleg vekt på at musea må vere oppdaterte og aktuelle i kva dei samlar på, korleis dei formidlar kunnskapen sin og korleis dei samhandlar med omverda.

Regjeringa ynskjer ein museumssektor som: « på best mogeleg fagleg grunnlag er offensivt retta mot omgjevnadane, profesjonell i arbeidsformer og faglege prioriteringar og søkjande i spørsmålsstillingar og innfallsvinklar» (sitat slutt). Dette skal nås gjennom:

- Solid kunnskapsproduksjon
- Relevant formidling
- Heilskapleg samlingsutvikling
- Trygg ivaretaking
- Aktiv samhandling

Solid kunnskapsproduksjon legg vekt på heile kunnskapsproduksjonen til musea. Forskinga får eit ekstra løft. Det skal mellom anna opprettast ein søknadsordning for finansiering av museumsforskning. Denne ordninga skal rettast mot samarbeidsprosjekt mellom forskarar i museumssektoren og universitets- og høgskulesektoren.

Relevant formidling peikar på at formidlinga må treffe samtida og nå fram til alle målgrupper. Musea skal representere eit mangfald av historier, røyster, erfaringar og perspektiv. Det må difor arbeidast systematisk for å sikre mangfald i deltaking, medverknad og innhald i formidlinga. Det er óg viktig at musea, i tett dialog med skuleverket, vidareutviklar sin posisjon som læringsarena.

Heilskapleg samlingsutvikling løfter fram samlingsutvikling som ei eige, svært viktig side av museumsverksemda. Å sikre representativitet og nye stemmer, i tillegg til å prioritere kva som skal takast vare på, er kjerneoppgåver. For å oppnå dette må det gjerast aktive og berekraftige val. Samlingane skal representere mangfaldet på ein god måte og opplevast som ein ressurs for samfunnet: «Den heilskaplege samlingsutviklinga må skje i tråd med føremålet for det einskilde museum og ein samlingsplan som gjerne femner om tematiske satsingsområde og geografisk nedslagsfelt. Slik kan ein unngå at samlingane veks uhemma og som resultat av passiv, ikkje-planlagd innsamling» (sitat slutt).

Trygg ivaretaking løfter fram at det er ein sentral del av museumsverksemda å sjå til at kulturarven vert ivareteke på ein trygg måte for lang tid framover og peikar på kva som krevst for å oppnå dette.

Her vil regjeringa vidareføre ein politikk som gjev musea tilstrekkeleg tilgang til handverkarar og annan bevaringskompetanse, og som sikrar samlingane gode fysiske bevaringstilhøve. Regjeringa vil også sikre at flytande fartøy, tekniske og industrielle kulturminne og museumsjarnbanar har føreseielege økonomiske rammer til drift, vedlikehald og formidling.

Kystkulturen skal få eit ekstra løft i museumspolitikken dei komande åra. Kulturdepartementet vil prioritere investeringssøknader som kan løfte kystkulturen sin historie. Seks utvalde prosjekt, deriblant Musea i Sogn og Fjordane sitt prosjekt med etablering av verne- og formidlingsbygg til Holvikejekta på Sandane i Gloppen kommune og «Tett På»-prosjektet ved Fartøyvernsenteret,

Hardanger og Voss Museum, vil bli prioritert. I meldinga vert Fartøyvernsenteret i Norheimsund omtalt som: «det viktigaste kompetansesenteret i landet for å vidareføre kunnskap og kompetanse om å bygge nye, og setje i stand, historiske båtar og skuter av tre» (sitat slutt).

Regjeringa ønsker også eit løft for bygningsarven ved musea. Vedlikehaldet av mange av bygningane er mangelfull. Dersom dei 2 400 bygningane som er i dårleg stand skal restaurerast til god tilstandsgrad, er kostnaden estimert til 3,2 mrd. Årleg vedlikehald er kostnadsrekna til rundt 400 mill. Situasjonen vert forverra grunna klimaendringane og særleg er dei eldre trebygningane på Sør-og Vestlandet utsette. Situasjonen aktualiserer ytterlegare spørsmålet om kva bygg musea skal prioritere å ta vare på i eit heilskapleg nasjonalt perspektiv.

Aktiv samhandling lyfter fram samhandling med andre aktørar på tvers av fagfelt, institusjonar, brukargrupper og interessentar som avgjerande viktig for den vidare utviklinga. Dette omfattar kompetansedeling musea imellom, faglege nettverk, fellestenester, hospiteringsordningar, samspel med dei frivillige, samspel med kultur- og reiselivsnæringa, samhandling og erfaringsutveksling mellom vitensenter og museum og samspel mellom sektorane arkiv, bibliotek og museum.

Forvaltning og verkemiddel

Museumspolitikken skal leggje til rette for at sektoren kan utvikle seg på ein god måte, men ikkje legge føringar som grip inn i fagleg sjølvstende og innhaldsmessige prioriteringar (armlengds avstand - prinsippet). Det er likevel knytt forventningar, lovverk og kontrollrutinar til offentlege løyvingar, også i museumssektoren. Den beste måten å handtere denne balansegangen på er, etter Kulturdepartementet sin oppfatning, ein tydeleg forvaltning, relevante verkemiddel og god dialog med sektoren.

For å kunne oppnå mest mogleg treffsikre verkemiddel er det også eit mål å betre samhandlinga mellom museumsforvaltning og kulturmiljøforvaltning. Dette er også teke opp i Meld. St. 16 *Nye mål i kulturmiljøpolitikken*, [Meld. St. 16 \(2019-2020\) \(regjeringen.no\)](#), der det vert føreslege å opprette eit kulturarvforum for departementa.

Kulturdepartementet meiner elles det er tid for å legge litt sterkare organisatoriske føringar på tilskota til musea i det nasjonale museumsnettverket. Dette gjeld forventningar til avtaler om råderett over samlingar, planverk for samarbeid der ein som einskild institusjon ikkje kan styrkje seg fagleg åleine, bruk av nasjonale standardar og digitale system for dokumentasjon og tilgjengeleggjing, samt krav til kompetanse i den samla museumsleiinga, til dømes når det gjeld forskning.

Spørsmålet om ny museumslov

Museumsfeltet er i dag ikkje dekt av eit eige lovverk, men føresegner i fleire lover og forskrifter har konkret relevans for musea (Universitets- og høgskulelova, Kommunelova, Plan- og bygningslova, Kulturminnelova med tilhøyrande forskrift, Arkivlova, Offentleglova, Stiftingslova, Aksjelova, Lova om interkommunale selskap, Likestillingslova, Åndsverkslova og forskrift til Åndsverkslova, Personopplysningslova).

Innspel frå sentrale aktørar i museumssektoren viser at fleirtalet er positive til ein museumslov. Det vert mellom anna vist til at arkiv- og bibliotekfeltet er regulert i lov, og at andre nordiske land har eigne museumslover. Spørsmål ein ynskjer regulert i lov er:

- Tydeleggjing av musea sine ansvarsområde
- Tydelegare ansvarsdeling mellom museum
- Betre samkøring mellom ulike forvaltningsnivå og departement
- Behov for lovfesting av armlengds avstand

I kulturdepartementet sin gjennomgang av innspela vert det konkludert med at omsynet til det kommunale sjølvstyret og eit komplekst museumslandskap er faktorar som må takast i betraktning om ein skal utforme detaljert og forpliktande lovgeving på museumsfeltet. Alternativet, ei museumslov med overordna, abstrakte og generelle føresegner, kan gjere det vanskeleg for folk flest å skjønne kva ei slik lov har av konsekvensar.

Kulturdepartementet er no i gang med å revidere Kulturlova. Resultatet av dette lovarbeidet vil kunne få ein del å seie for ei framtidig museumslov. Kulturdepartementet sin konklusjon så langt er difor at spørsmålet om ei museumslov ikkje kan avgjerast endeleg før arbeidet med revidering av Kulturlova er avslutta.